

Írja be a keresendő szöveg

szeged.hu

Menü

December 10. kedd, **Judit**

- [Rovatok](#)
 - [Szegeden Szeged300 Kék hírek](#)
 - [Ziccer Művház](#)
 - [Túl a városon Színes](#)

- [Képriport](#)
- [Szeged TV](#)
- [Szegedi Tükör](#)
- [Városunkról](#)

- Szegedieknek

[E-ügyintézés E-közyülés Fejlesztéseink Gépjármű elszállítás](#)

Turistáknak

[Látványok Programok Szálláshelyek Menetrend](#)

Befektetőknek

[Fejlesztési stratégia Infrastruktúra Munkaerőpiac Építési szabályzat](#)

Önkormányzati cégek

[JH Rendezvényközpont Belvárosi Mozi Szegedi Partfürdő D2 Szegedi Közlekedési Kft. Szegedi Környezetgazdálkodási Nkft. Szeged Tourinform IKV RITEK Zrt. Szegedi Víziközmű Működtető és Fejlesztő Zrt. Szegedi Városkép- és Piac Kft. Szeged Póbus Szegedi Sport és Fürdők Szegedi Vadaspark](#)

- [Archívum](#)

- [Kezdőlap](#)
- [Hírek](#)
- [Szegeden](#)
- Egy Fekete Doboz, amely kicsalogatta a fényre a szabadság szellemét

Megosztás 30 [Szegeden](#) 2019. december 9. 12:38

Egy Fekete Doboz, amely kicsalogatta a fényre a szabadság szellemét

November utolsó hétvégéjén egy háromnapos tudományos konferencián emlékeztek meg Szegeden a 30 évvel ezelőtti rendszerváltásról. A történelmi eseményeket szinte napra pontosan dokumentáló Fekete Doboz munkásságáról Elbert Márta, a filmes alkotóközösség egyik meghatározó tagja beszélt a konferencián.

Sokszor esik meg a történelemben, hogy a technikai újítások és a társadalmi változások időbeli egybeesése forradalmi eseményeket indít el. A legutóbbi időkben ilyen volt például az úgynevezett Arab tavasz, amikor amellet, hogy több régióban már nem lehetett a felszín alá nyomni az elégedetlenség elemi energiáit, a mobiltelefonok tömeges elterjedésének és a közösségi oldalak szervező erejének köszönhetően az arab világ számos országában megbuktak az elnyomó rezsimok néhány hónap alatt. A 30 évvel ezelőtti magyar rendszerváltás kevésbé látványos egybeesésnek (is) köszönhetette gyors lefolyását. A szocialista államgépezettel egyre elégedetlenebb tömegek egyrészt kimentek az utcára, ugyanakkor egy technikai újításnak köszönhetően ezeket az eseményeket rögzíteni is tudták, sőt - limitált példányszámban ugyan - terjeszteni is lehetett a Fekete Doboz stábjá által készített videó-dokumentumokat.

Ekkoriban jutott hozzá első videokamerájához Jávor István, aki a VHS (Video Home System) elnevezésű eszköznek köszönhetően az események közvetlen közelében tudott forgatni. Ez akkor csúcstechnikának számított, ugyanis nem volt túl nehéz kamera, kézből lehetett az eseményeket rögzíteni, a képminősége pedig az adott időszakban kifejezetten jónak számított. Jávor akkor kezdett el könnyű, amatőrök által is viszonylag könnyen és hatékonyan kezelhető kamerájával dolgozni, amikor az Egyesült Államokban megkezdte működését az első „maroktelefon-hálózat”, vagyis nagy változások indultak el a tömegkommunikációban. A 80-as évek végi Magyarországon ekkor már olyan társadalmi és politikai ügyek feszítették szét az államszocializmus építményét, mint a Bős-nagymarosi vízlépcső problémája, a romániai falurombolás, vagy az '56-os forradalom történéseinek ártérteklése.

A Fekete Doboz önmeghatározása szerint „video-folyóirat”-ként jött létre. A szerkesztőség nyilvánosság előtti bemutatkozására a Művészeti Dolgozók Szakszervezete Gorkij fasori társalgójában került sor 1987. május 24-én. A klasszikus szamizdatokkal szemben a video-folyóirat - még ha eleinte a legális kereteken kívül is tevékenykedett - kezdetől fogva a működéséhez szükséges engedélyek megszerzésén fáradozott. Amíg ezt meg nem szerezte a Magyar Narancs című hetilappal és a Tilos Rádióval egy időben, teljes illegalitásban dolgozott. Olyan eseményeket rögzítettek, melyekre csak külön forgatási engedély birtokában mehettek volna, ám a merészségüknek köszönhetően dokumentálták például az 1988. március 15-i nagy budapesti tüntetést is, ami a konferencia nyitányaként bemutatott A rendszerváltás képekben című film 31 mozzanatának első eleme.

A működési engedélyt video-folyóirat kiadására kérték, ami értelmezhetetlen volt az akkori médiaszabályozás szerint. Mégis sikerült a különböző eseményekről, témákról készült filmjeiket 1000 példányban sokszorosítani, majd értékesíteni, ami nagy lökést adott az akkor szerveződő ellenzéki pártoknak. Különösen a Fidesznek, amelyről első filmjüket készítették Civil technikák címmel. Az Elbert Márta, Ember Judit, Lányi András és Vági Gábor nevével fémjelzett alkotó közösség ekkor már nem csupán az események dokumentálására koncentrált, hanem jól szerkesztett, aktuális tematikák köré szerveződő filmeket készített. Elbert Márta a konferencián elmondta, hogy utólag rendkívül szerencsésnek érzi magát, hogy ezekben a különleges időkben dolgozhatott dokumentaristaként.

Példaként az 1988-ban, a Fideszről kiadott 80 perces alkotást említette. A párt vezetőitől akkor elhangzott kijelentések „különösen rezonálnak” a mai politikai közegben.

A film rövid leírása akkor a következő volt: „Kameráink fél esztendőn át követték annak a néhány fiatalembernek az útját, akiknek kezdeményezéséből jött létre a Fiatal Demokraták Szövetsége, a magyar ifjúság új, független politikai szervezete.” Orbán Viktor ekkor még Soros-ösztöndíjas, legfőbb politikai szövetségesük pedig a Szabad Demokraták Szövetsége, mellyel közösen érték el, hogy 1989 őszén ne tartsák meg a közvetlen köztársasági elnök választást, amelynek legfőbb esélyese akkor Pozsgay Imre, aki akkor az MSZMP Politikai Bizottságának tagja volt.

Az Elbert Mártával folytatott beszélgetésen egy másik érdekességet is megemlíttet a szerkesztő-rendező. Az ellenzéki kerekasztal egyik ülésén az akkor az SZDSZ képviselőjében tárgyaló Tölgyessy Péter bejelentette, hogy lehallgatják őket, amikor egymás között egyeztetnek az ellenzéki oldal pártjai. Erre úgy jöttek rá, hogy az állampárt képviselői túl tájékozottak voltak a másik oldal álláspontjával kapcsolatban, így lépéselőnyben voltak a tárgyalásokon. Azonnal új helyszínt kerestek az egyeztetéseknek. A Fekete Doboz stábjában természetesen rögzítette a történeteket.

A Fekete Doboz „születésnapját” 1989. január 26-át tekintik, amikor megérkezett a hivatalos értesítés a működésük engedélyezéséről.

Ez az év már az államszocializmus gyors széthullásának időszakát hozta, ami a Fekete Doboz számára is elhozta a legizgalmasabb időszakot. Az ellenzéki, illetve a nemzeti kerekasztal eseményeinek dokumentálása, majd az év végén az belső állambiztonsági szolgálat összeomlásához vezető Duna-gate botrány szinte főszereplővé tette a Doboz kameráit. Elbert Márta azt mondja, megnyugtató a tudat, hogy egyedülálló filmes dokumentumaik a Nyílt Társadalom Archivumba kerültek, így a jelenlegi hatalom nem tud szemezgetni az anyagok között, vagyis a Fekete Doboz felvételeinek átrostálásával nem tudja manipulálni a közelmúlt történelmét.

Szeged.hu – Minden, ami Szeged! [Tartson velünk a Facebookon is!](#)

Cimkék: [Elbert Márta Fekete Doboz konferencia rendszerváltás](#)